

Kokousmuistio

EU:n jätesäädöspaketin täytäntöönpanoa valmisteleva työryhmä

Kokous: Työryhmän 6. kokous

Aika: tiistai 14.5. klo 9-12

Paikka: Tapahtumatalo Bank, Unioninkatu 20, Helsinki

Osallistujat:

Anna-Maija Pajukallio, ympäristöministeriö	puheenjohtaja
Riitta Levinen, ympäristöministeriö	varapuheenjohtaja
Mika Honkanen, työ- ja elinkeinoministeriö	jäsen
Timo Hämäläinen, Suomen Kiertovoima ry	varajäsen
Tuulia Innala, Suomen Kuntaliitto	jäsen
Kaija Järvinen, ympäristöministeriö	kutsuttu asiantuntija
Esa Kuitunen, Keski-Suomen ELY-keskus	jäsen
Otto Lehtipuu, Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry	varajäsen
Eini Lemmelä, ympäristöministeriö	kutsuttu asiantuntija
Päivi Määttä, Itä-Suomen aluehallintovirasto	jäsen
Marja Ola, Kaupan liitto	jäsen
Mikko Paunio, sosiaali- ja terveysministeriö	jäsen
Hanna Salmenperä, Suomen ympäristökeskus	pysyvä asiantuntija
Heli Tammivuori, Elintarviketeollisuusliitto ry	varajäsen
Juha-Heikki Tanskanen, Rinki Oy	jäsen
Tiina Toivonen, Suomen Yrittäjät	jäsen
Teemu Virtanen, Pirkanmaan ELY-keskus	jäsen
Tiina Vyyryläinen, Kuluttajaliitto ry	jäsen
Ella Särkkä, ympäristöministeriö	sihteeri
Eevaleena Häkkinen, ympäristöministeriö	sihteeri

Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Anna-Maija Pajukallio avasi kokouksen klo 9.03.

Puheenjohtajan ehdotuksesta kokouksen aiheiden käsittelyjärjestystä muutettiin siten, että edellisen kokouksen muistion hyväksyminen käsitellään kohdassa ”Muut asiat” ja ohjauskeinokokonaisuus käsitellään ensimmäisenä.

Ohjauskeinot yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi, 3. käsittely

Tuottajan kustannusvastuu

- Liite: Asialistan kohta 3, Tuottajien kustannusvastuun arviointia (muistio)

Riitta Levinen esitteli aiheen.

Keskustelua käytiin siitä, edellyttävätkö direktiivit, että tuottajien tulisi vastata pakkausjätedirektiivissä asetettujen kierrätystavoitteiden lisäksi myös jätedirektiivissä asetettujen yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteiden täyttymisestä. YM kertoi, että kahdenvälisissä keskusteluissa komissio on ottanut alustavan kannan, että tuottajien tulisi laajennetun tuottajavastuun määritelmän mukaisesti huolehtia markkinoille saattamiensa tuotteiden jätehuollon järjestämisestä, eikä tämä velvollisuus rajautuisi pakkausjätedirektiivin tavoitteiden saavuttamiseen. Työryhmässä pidettiin ehdottoman tärkeänä, että direktiivien oikeasta tulkinnasta saadaan ajoissa selvyys.

Sihteeristö toivoi, että tuottajayhteisöt toimittaisivat pakkausten tuottajavastuun laajuuden tulkinnasta teettämänsä lainoillisen selvityksen myös komissiolle.

Kokonaisuutta pidettiin keskustelussa vaikeasti hahmotettavana, ja siksi tarvittaisiin vielä lisäselvityksiä kustannusvastuun kytkemiseksi laajempaan kokonaisuuden tarkasteluun. Sekä vaihtoehto A (jossa tuottajat vastaavat vain pakkausjätteen tavoitteiden saavuttamisesta aiheutuvista kustannuksista) että vaihtoehto B (tuottajat vastaavat pakkausjätteen erilliskeräyksestä ja sen jälkeisistä kustannuksista rajautumatta pakkausjätteen kierrätystavoitteiden saavuttamiseen) saivat kumpikin alustavaa kannatusta.

Vaihtoehdon A katsottiin olevan pakkaus- ja pakkausjätedirektiivin mukainen. Vaihtoehdon B valitseminen johtaisi siihen, että joudutaan käytännössä lisäämään pakkausjätteen erilliskeräystä ja kierrätystä vain siksi, ettei yhdyskuntajätteen kierrätystavoitetta saavuteta. Tällöin tuottajat vastaisivat myös yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteiden saavuttamisesta lähes 50-prosenttisesti. Eräissä puheenvuoroissa vaihtoehtoa B pidettiin selkeämpänä järjestämisvastuun näkökulmasta, ja kustannukset olisi jälkikäteen mahdollista jakaa clearing house-järjestelmän kautta. Toisaalta tuotiin esille, että kustannusvastuu ei välttämättä tarkoita järjestämisvastuuta erilliskeräyksestä. Kommenteissa katsottiin myös, että tulisi ottaa huomioon vaikutukset pienille pakkausten tuottajille kaupan alalla, sekä kuluttajille tulevat kustannukset.

Sihteeristöltä kysyttiin, miksi tuottajakohtaisten kierrätystavoitteiden ongelmien on katsottu liittyvän vain vaihtoehtoon A? Sihteeristö totesi, että B vaihtoehdossa tuottaja vastaa kaikista pakkausjätteen erilliskeräyksen kustannuksista, myös tavoitteen ylittävältä osalta. YM:llä on oletuksena, että erilliskeräysvaatimukset johtavat siihen, että pakkausjätedirektiivin vaatimukset ylittyvät vaihtoehdossa B.

Lisäksi kysyttiin, miksi B-vaihtoehdossa yrityspakkausten kustannusvastuu on rajattu alkamaan vasta terminaaleista, vaikka kuluttajapakkausten osalta tulisi vastata erilliskeräysten kokonaiskustannuksista. Sihteeristö vastasi, että tässä on yrityspakkausjätteille ajateltu teollisuuspakkauksia. Yrityspakkausten erilliskeräys ja kierrätys on erityyppistä toimintaa kuin kuluttajapakkausten keräys. Teollisuuden pakkaukset kulkevat B2B periaatteella ja tuottajat maksavat kierrätystukia ym. Harkitaan, voitaisiinko asian yksinkertaistamiseksi tehdä tällainen rajaus. Asiaa ei kuitenkaan olla vielä ehditty ajattelemaan loppuun saakka.

Kommentit aiheeseen pyydettiin toimittamaan sihteeristölle viimeistään perjantaina 17.5.

Erilliskeräyksen velvoiterajat

- Liite: Asialistan kohta 3, Erilliskeräysvaatimuksia koskevia ratkaisuvaihtoehtoja (muistio)

Ella Särkkä esitteli aiheen. Kokouskutsun liitteenä olevassa muistiossa on esitetty erilliskeräysvaatimuksia koskevia lainsäädännöllisiä ratkaisuvaihtoehtoja. Sihteeristö korosti, että tarkoituksena on valmistella keskeiset linjaukset erilliskeräysvaatimusten täytäntöönpanosta. Tarkoituksena ei siten ole laatia lopullisia pykäläluonnoksia.

Keskustelussa esitettiin, että tulisi ensivaiheessa keskittyä keräykseen, jossa saantoja on mahdollista lisätä kaikkein kustannustehokkaimmalla tavalla, ja laajentaa keräystä vasta sen jälkeen harvempaan asutukseen. Ehdotettiin, että taajaman vähimmäiskokoa tulisi vielä harkita.

Sihteeristö totesi, että vastaava yleinen taajaman määritelmä on jo nykyisin pakkausasetuksessa. Asetuksessa vastuita on kuitenkin rajattu tietyn kokoiseen taajamaan.

Ehdotettuja minimirajoja tuottajien pakkausjätteen vastaanottoterminaalien verkostolle pidettiin osin liian korkeina. Tuottajille tulisi jättää mahdollisuus optimoida keräysjärjestelmä. Todettiin, että terminaalien sijoittelulla on suurempi vaikutus kustannuksiin kuin niiden lukumäärällä. Puupakkausten osalta pelättiin, että vastaanottopisteiden määrän lisääminen voisi johtaa nykyistä suuremman puupakkausmäärän päätymiseen polttoon. Toisissa puheenvuoroissa puolestaan tuettiin minimirajojen säätämistä, jotta voidaan taata tietty palvelun vähimmäistaso, joka mahdollistaa palauttamisen maksutta tai kohtuullisin kustannuksin tuottajan järjestelmään.

Vaihtoehdosta 1, jossa erilliskeräysvelvoite asetetaan yleisellä tasolla, katsottiin puuttuvan kannuste eri toimijoille lähteä edistämään asiaa.

Vaihtoehdossa 2 asetettaisiin erilliskeräysvelvoitteet taajamien vähintään 5 huoneistoa käsittävälle kiinteistöille ja vastaavat kilomääräiset erilliskeräysrajat yrityskiinteistöille (vaihtoehto A) tai kaikille taajamakiinteistöille (vaihtoehto B). Kommenteissa tuotiin esille, että mitä väljemmin velvoiteraja asetetaan, sitä vähemmän saadaan saantoja. Väljemmillä velvoiterajoilla on tuotava mukaan myös muita ohjauskeinoja.

Vaihtoehto A sai puheenvuoroissa tukea. Lisäksi esitettiin, että pitäisi olla mahdollisuus rajata erilliskeräyksen ulkopuolelle myös sellainen taajama, jossa on vain yksi 5 huoneiston kiinteistö. Katsottiin, että olemassa olevan keräyksen lajittelutehokkuutta nostamalla olisi mahdollista saada parempi tulos kuin laajentamalla keräystä nykyisestä harvaanasutummille seuduille.

Toisaalta katsottiin, ettei erilliskeräyksellä ole ylipäättäen mahdollista saavuttaa asetettuja tavoitteita, vaan lisäksi tarvitaan keskitettyä lajittelua. Ehdotettiin vaiheittaista lähestymistapaa, jossa keräys laajennettaisiin tässä vaiheessa 5 huoneiston kiinteistöihin ja investoitaisiin tarvittaviin lajittelulaitoksiin.

Yhdessä kommentissa pidettiin myös keräystä 5 huoneiston kiinteistöiltä vaikeana toteuttaa. Esitettiin, että pienet yritykset tulisi rajata erilliskeräysvelvoitteen ulkopuolelle ja edistää lajittelua vapaaehtoisuuden pohjalta.

Huomautettiin, että mikäli kuntien jätehuoltomääräysten toimenkuvaa laajennetaan koskemaan yrityspuolen jätteitä, on tehtävän rahoittaminen myös ratkaistava. Yritysjätteitä koskevaa viranomaistoimintaa ei voida rahoittaa kuntavastuun alaisten jätteiden rahoituksella.

Katsottiin, että tulisi vielä pohtia, ovatko yrityskiinteistöille vaihtoehdossa A esitetyt erilliskeräyksen kilomäärät järkeviä kierrätystavoitteiden kannalta. Arvioinnin helpottamiseksi pyydettiin, että yritysten yhdyskuntajätteiden erilliskeräykselle esitettyjen määrärajojen laskentaperusteita avattaisiin työryhmälle.

Katsottiin, että tarkasteltavissa kustannuksissa tulisi huomioida keräyskustannusten lisäksi myös kierrätyksestä ja kuljetuksesta aiheutuvat kustannukset, joiden oletettiin nousevan korkeiksi.

Vaihtoehtoa 3, jossa asetetaan toimijakohtaiset tavoitteet, pidettiin kiinnostavana, mutta ei kuitenkaan toteuttamiskelpoisena tällä aikataululla, koska tarvittavaa tietopohjaa ei ole. Sitä voisi kuitenkin harkita tulevaisuudessa.

Kommentit aiheeseen pyydettiin toimittamaan sihteeristölle viimeistään perjantaina 17.5.

Kuljetusjärjestelmät

- Liite: Asialistan kohta 3, Kuljetusjärjestelmät (muistio)

Eini Lemmelä esitteli aiheen.

Keskustelussa esitettiin sekä kiinteistön haltijan järjestämän jätehuollon säilyttämistä että sen poistamista tukevia kantoja. Tuotiin esille, että kunnille tulisi sallia mahdollisuus jatkossakin päättää kuljetusjärjestelmästä paikallisten olosuhteiden mukaisesti. Kiinteistön järjestämään jätteenkuljetukseen liittyviä tietopuutteita voitaisiin yhden kommentin perusteella korjata myös muilla keinoin kuin itse järjestelmää muuttamalla, esimerkiksi keräämällä tietoa sähköisesti autokohtaisesti suoraan kuljettajilta. Toisissa kommentteissa tuotiin esille kuljetusjärjestelmän valinnasta tehtävien valitusten kunnille aiheuttamaa hallinnollista taakkaa ja kuljettajien toimittamiin rekisteritietoihin liittyviä laatuongelmia.

Toivottiin, että muistiossa esitettyjen tilastotietojen tausta-aineisto toimitettaisiin työryhmälle, jotta niiden soveltuvuutta kuvaamaan yleisesti koko maan tilannetta olisi mahdollista arvioida paremmin. Lisäksi keskustelua käytiin muistiossa esitettyjen yksittäisten tietojen oikeellisuudesta.

Puheenjohtaja pyysi työryhmää toimittamaan lisätietoja, joiden perusteella saadaan kattavampi kuva tilanteesta ja voidaan toivottavasti saada muistiossa esitetyt luvut täsmäämään nykyistä paremmin. Lisätiedot ja kommentit pyydettiin 17.5. mennessä.

Erilliskeräysvaihtoehtojen vaikutusten arviointia koskeva jatkoselvitys

Anna-Maija Pajukallio esitteli suunnitelman LCA Consultingin jatkoselvitykseksi. Koska esitystä ei oltu toimitettu työryhmälle etukäteen, ei aiheesta käyty kokouksessa keskustelua.

Esittelydiat toimitetaan työryhmälle heti kokouksen jälkeen. Työryhmän mahdolliset ehdotukset, miten jatkoselvityksen suunnitelmaa voisi täydentää tai hioa, tulisi toimittaa sihteeristölle viimeistään perjantaina 17.5.

Muut jätelain muutostarpeet, Jätteen kuljettajan ja välittäjän hyväksyminen jätehuoltorekisteriin

- Liite: Asialistan kohta 4, Jätteen kuljettajan ja välittäjän hyväksyminen jätehuoltorekisteriin (muistio)

Kaija Järvinen esitteli aiheen.

Muistiossa (s. 5-6) ja diaesityksen dioissa 6-10 annettiin erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja hyväksymismenettelyn muuttamiseen, toiseen EU/ETA-maahan tai niiden ulkopuoliseen maahan sijoittuneen kuljettajan tai välittäjän hyväksymiseen sekä tulisiko viranomaistehtävä keskittää jollekin tietylle viranomaiselle.

Työryhmältä pyydettiin kannanottoja esitettyihin kysymyksiin viimeistään perjantaina 24.5.2019.

Mahdolliset muut asiat

Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen (Liite: Asialistan kohta 2, Luonnos edellisen kokouksen muistiosi): Edellisen kokouksen muistio hyväksyttiin sellaisenaan.

Puheenjohtaja esitti, että työryhmän mietinnön valmistelua varten järjestettäisiin lisäkokous perjantaina 14.6.2019 klo 13-16. Kokous pidetään sisäministeriössä, os. Kirkkokatu 12, kokoushuoneessa Kruunu.

Seuraavan kokouksen ajankohta

Seuraava kokous pidetään 28.5.2019 klo 9-12 ympäristöministeriössä, kokoushuoneessa Pankkisali. Kokousmateriaali pyritään toimittamaan työryhmälle torstaina 23.5.

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.53.